

II - Şikayetler¹

İç Hizmet Kanunu, Madde 26 - Her asker, gerek hizmete ve gerek zati işlerine ait kanun ve nizamların kendisine vermiş olduğu hak ve salâhiyetler her hangi bir surette haksız olarak ihlâl edilirse veya ihlal edildiğini zannederse şikayet etmek hakkını haizdir.

İç Hizmet Kanunu, Madde 27 - Şikayet söz veya yazı ile en yakın âmire yapılır. Eğer bu âmirden şikayet olunacaksa bir derece üstündeki âmire yapılır. Ve bunun gibi her şikayet edilen âmir geçilir. Sözle yapılan şikâyetler bir zabıtla tespit olunur.

İç Hizmet Kanunu, Madde 28 - Toplu olarak şikâyet yasaktır. Bir veya aynı hadise birden fazla şahısların şikâyetlerine sebep veya mevzu olursa bunların herbiri ayrı ayrı ve yalnız başına şikâyet hakkını kullanabilirler.

İç Hizmet Kanunu, Madde 29 - Şikâyet reddedildiği takdirde, şikâyetçiye bu yüzden ceza verilmez. Ancak şikâyet ederken şikâyetçi bir suç işlemiş veya disiplin tecavüzünde bulunmuşsa ayrıca mesul olur.

İç Hizmet Kanunu, Madde 30 - Şikâyetler ve itirazlar mutlaka tahkik olunarak bir karara bağlanır ve neticesi şikâyet edene ve lüzum görülürse şikâyet olunana mümkün olan en kısa zamanda bildirilir. Ancak bu müddet hiç bir halde bir ayı geçemez.

Adli tahkikata mevzu olan şikâyet ve itirazlar hakkında Ceza ve Usul kanunlarındaki hükümler mahfuzdur.

İç Hizmet Kanunu, Madde 31 - Bir şikâyet üzerine karar vermek selâhiyeti, şikâyetin müstenit olduğu vaka hakkında şikâyet olunana disiplin cezası vermek salâhiyetini haiz olan ilk disiplin âmirine verilmiştir.

O âmirin vereceği karar aleyhine gerek şikâyet eden ve gerekse şikâyet olunan, mertebeler silsilesi yolu ile daha yüksek âmirlere itiraz edebilir.

AÇIKLAMA :

Anayasamızın 74 üncü maddesine göre her vatandaş dilek ve şikayetler için yetkili makamlara (ve T.B.M.M.'e) başvurma hakkına sahiptir. İç Hz.K.nun 26 ncı maddesinde de, her askerin gerek hizmete ve gerekse şahsi işlerine ait haklarının ihlal edilmesi veya edildiğini zannetmesi halinde şikayet hakkına haiz olduğu belirtilmiştir. Şikâyetin kabulü için kanun ve nizamların şikâyetçiye vermiş olduğu hak ve yetkinin haksız olarak ihlal edilmiş olması gerekir. Aksi takdirde şikâyet konusu olamaz. Bununla birlikte şikâyetçinin şikâyet konusu olan hak ve yetkinin ihlal edildiğini zannetmesi halinde de şikâyet hakkı vardır. Meğerki, şikâyetçi bu hakkını suiistimal etmesin, Zan; iyiniyet ve doğruluk ölçüleri içerisinde oluşsun.

27 inci Madde ile, şikâyetin usul ve yolları gösterilmiştir. Şikâyetler ilk amir vasıtasıyla silsile yolu ile yapılır. Toplu olarak şikâyetler yasaktır(İç Hz.Yönt. 44).

¹ ÖNEMLİ NOT: Bu Sayfada yer alan açıklamalardan alıntı yapmak için, alıntı yapılan yazıya şu ibare eklenmelidir : "En son içtihatlı, notlu, açıklamalı, ek ve örnekli Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği, Askeri Ceza Kanunu, Disiplin Mahkemeleri Kanunu, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 645 s., Ankara 2010, 1. Baskı" isimli Kitaptan alıntı yapılan ve askerihukuk.net isimli web sitesine konulan bu dosya ve açıklamaların tüm hakları anılan kitabın yazarı (E.) Hak.Alb. Orhan ÇELEN'e aittir." Bu ibare eklemek şartıyla, buradaki dosyalardan Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa uygun kısa alıntılar yapılabilir, ancak yazarının izni olmaksızın açıklama ve dosyanın tamamı başka bir mecraya kopyalanamaz veya başka yerde yayınlanamaz.

"En yakın amir" şikayetçiye emretmek yetkisine sahip en yakın kimsedir. Eğer bu amirden şikayet olunacaksa bir derece üstündeki amire şikayet yapılır. Şikayetin, şikayet edilecek amirin bir üstündeki amire yapılması kuralı, zincirleme olarak devam eder. Bu şekilde her şikayet olunan amir geçilir. Şikayet haklı olmakla birlikte bu usule uyulmamışsa, eylem disiplin tecavüzünü oluşturur, disiplin amiri dilerse disiplin cezası tatbik edebilir(Bkz: As.Yrg.İçt.Brl.Krl., 23.3.1956, E.55/3231 K.32). Şikayet haklı değil ve bu usule de uyulmamışsa, bu takdirde As.C.K.nun 84/2 nci maddesi gereğince cezai müeyyideye tabidir.

Şikayetin kabulü için, gerek hizmete ve gerekse zati işlere ilişkin kanun ve nizamların şikayetçiye vermiş olduğu hak ve yetkinin haksız olarak ihlal edilmiş olması gerekir. Aksi takdirde şikayet konusu olamaz(İç Hz.K. 26). Aynı maddede de "her asker"in şikayet hakkından bahsedilmekle, şikayetlerin ayrı ayrı yapılması gerekeceği açıktır.

Şikayet reddedildiği takdirde, şikayetçiye bu yüzden ceza verilmeyeceği hususu, Anayasa ve kanunlarla tanınan dilekçe hakkının doğal bir sonucudur. Ancak; şikayetin yapılması esnasında ceza kanunlarında yazılı bir suç işlenmiş veya disiplin tecavüzünde bulunulmuşsa şikayetçi himaye göremez, bu hakkına dayanarak mesuliyetten kurtulamaz. Örneğin, şikayet dilekçesinde amire veya üste hakaretamiz sözler kullanmak, saygısızlık teşkil edecek ifadelere yer vermekle bu hakkın dışına çıkmış olur. Şikayetçi bu davranışlarından dolayı ayrıca mesul olur.

Şikayet söz veya yazı ile en yakın amire yapılır(İç Hz.K. 27). Şikayetler ve itirazlar mutlaka soruşturularak bir karara bağlanır. Bir şikayet üzerine karar vermek yetkisi, şikayetin müstenit olduğu vaka hakkında şikayet olunana disiplin cezası vermek yetkisine sahip olan ilk disiplin amirine verilmiştir(İç Hz.K. 31/1). Şikayetleri incelemeye yetkili olan amirler şikayeti bizzat neticelendirirler. Neticelendirme, şikayet konusunun kabulü veya reddi anlamındadır. Şikayetin haklı olduğu kabul edildiğinde, gereğini yapar. Şikayetin reddi halinde İç Hz.K.nun 31 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince itiraz hakkı vardır.

Şikayetleri ve itirazları incelemeye yetkili olan amirler, yaptıkları araştırma ve soruşturma sonucunda vardıkları kararı şikayet edene ve lüzum görürse şikayet olunana mümkün olan en kısa zamanda bildirir. Ancak bu süre hiçbir halde bir ayı geçemez (İç Hz.K. 30). Bu bildirme durumu tercihan yazılı olarak yapılmalıdır. Adli tahkikata konu olan şikayet ve itirazlar hakkında ceza ve usul kanunlarındaki özel hükümler uygulanır.

Yapılan şikayet üzerine karar vermek yetkisi şikayetin dayandığı olay hakkında şikayet olunan kimseye disiplin cezası vermek yetkisine sahip olan ilk disiplin amiridir. Yapılan şikayet üzerine amirlerin verdikleri hükme ve yaptıkları icraata razı olmayan şikayetçi ve şikayet edilen, mertebeler silsilesi yolu ile yüksek amirlere itirazda bulunabilir(İç Hz.Yönt. 48).

İLGİLİ MAHKEME KARARLARI:

Haklı bir şikayetin muayyen olan usul ve yollara uyulmayarak yapılması, As.C.K.nun 84 üncü maddesine uyan bir cürüm olmayıp, ancak disiplin tecavüzü teşkil edebilir(As.Yrg.İçt.Brl.Krl., 23.3.1956, E.55/3231, K.32).

T.S.K. İç Hz.K.da gösterilen askeri mertebeler silsilesine dahil bulunmayan Başbakan'a yapılan şikayet, As.C.K.nun 84 üncü maddesi kapsamı dahilinde kabul edilemez(As.Yrg.1.D., 16.5.1966, E.505, K.504).

As.C.K.nun 48 inci maddesindeki askerî suçların takibinin şikayete bağlı olmadığı şeklindeki hükmün sırf askerî suçları kapsadığı şeklindeki bir görüşten hareket ederek, orduya ait silâhla şakalaşırken arkadaşını yaralayan sanığın eyleminin sırf askerî suç olmadığı ve şikayet yokluğu sebepleriyle kamu davasının düşmesine karar verilmesi yolsuzdur(As.Yrg.5.D., 11.11.1987, E.712, K.701).

Sanığın Alay Komutanına yazdığı özel mektupta Tokat'tan başka yere dağıtım yapılmasını istediği, kimseyi şikayet etmediği gibi, herhangi bir konuda şikayette de bulunmadığı; dava konusu mektubun resmi bir yazı ve dilekçe şeklinde olmadığı da gözönünde tutulduğunda müracaatın usulsüzlüğünden bahsedilemeyeceği gibi, sanığın bu kasıtlı da hareket etmediği dosya münderecatından anlaşıldığından, hakkında tesis edilen beraet kararında bir isabetsizlik görülmemiştir.(As.Yrg.1.D., 30.3.1988, E.297, K.289).

As.C.K.nun 84 üncü maddesindeki suçun oluşması için şikayetin tümünün yalan olması şarttır. Şikayete konu olan hususlardan bazılarının doğru olması halinde bu suç teşekkül etmez.(As.Yrg.3.D., 23.11.1993, E.576, K.573)

As.C.K. uyarınca suç sayılan bir eylemin, bu eyleme vakıf olan üst tarafından soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmaması halinde As.C.K.nun 145 nci maddesinde belirtilen astının suçu hakkında kasten takibatta bulunmamak suçu oluşur(As.Yrg.5.D., 5.4.1995, E.288, K.265).

Sanık hakkında yalan yere şikayet etmek suçunu işlediği iddiasıyla eylemine uyan As.C.K. 84/2 nci maddesi uyarınca cezalandırılması istemiyle dava açılmış ise de; yalan yere şikayet suçunun oluşabilmesi için şikayet edilen hususların doğru olmadığı, yalan olduğunun ortaya çıkması gereklidir. Şikayet edilen hususların bir kısmının doğru çıkması halinde müsnet suç oluşmaz.(As.Yrg.1.D., 19.2.1997, E.131, K.128)